

LA LLENGUA CATALANA MÉS ENLLÀ DEL SEU ÀMBIT NATURAL D'ÚS

Activitats de l'Àrea de Llengua de l'Institut Ramon Llull
(2002-2004)

Ester FRANQUESA I BONET¹

Sabem que les llengües tenen condicions d'aparició, desenvolupament i difusió diferents i funcionen en uns espais de comunicació més o menys extensos, que es mantenen perquè són vehicle de comunicació col·lectiu de la comunitat que les parla i, si són instrument de creació i objecte d'ensenyament i aprenentatge, dins i també fora del seu àmbit natural d'ús. Certament, les llengües no perviuen gràcies a factors de naturalesa lingüística sinó que en la seva continuïtat hi influeixen sobretot raons d'ordre econòmic, social, cultural o polític. El 5 d'abril de 2002 els presidents del govern de Catalunya i del de les Illes Balears signaven el conveni de constitució del que esdevenia l'organisme comú per a la projecció exterior de la llengua i la cultures catalanes, l'Institut Ramon Llull, que havia estat aprovat respectivament pels seus governs el 30 de novembre i el 4 de desembre anteriors, com preveia l'acord que els consellers de Cultura de Catalunya i d'Educació i Cultura de les Illes Balears havien signat el 17 d'abril de 2000 a Palma. És bo de remarcar que volgudament per tots dos governs es creava, en pla d'igualtat, el primer organisme comú a dos països de parla catalana. Amb l'aprovació unànime dels seus parlaments, es reconeixia fermament i explícitament la unitat de la llengua i el compromís compartit de fer-la present internacionalment. La implicació, com a vocals del seu Patronat, de 21 personalitats de la creació artística, la literatura i la cultura catalanes reconeguts a nivell nacional i internacional reforçava encara més aquest compromís. Obert d'un principi a la integració de València i d'Aragó i a la incorporació del Principat d'Andorra si se n'adaptaven els estatuts, l'Institut rebia el nom encertat de Ramon Llull per ser per al català l'instrument de promoció i coneixement fora del domini lingüístic, com ho és el nom de Cervantes, per al castellà, el de Goethe, per a l'alemany o el de Camões per al portuguès.

Articular la promoció de la llengua més enllà de l'àmbit d'ús natural i fer-ho en nom de les Illes Balears i de Catalunya ha estat una fita clau de l'Institut Ramon Llull en la seva etapa de constitució, amb la definició amb detall dels objectius, escrits i recollits en el document *Objectius 2003-2008*, que van ser aprovats a la reunió del Patronat d'aquest consorci celebrada el 20 de novembre de 2002. El pas primer, i indefugible, durant el darrer trimestre de 2002, fou l'assumpció de les funcions de projecció exterior que, en matèria de cultura, de difusió i de llengua, exercia fins aleshores cadascun dels governs i també dels recursos humans i econò-

1. L'autora ha estat responsable de l'Àrea de Llengua de l'Institut Ramon Llull. Cessà el maig de 2004.

mics que eren necessaris per a dur-les a terme. Pel que fa a la llengua, l'IRL assumí la competència d'atorgar els ajuts i d'oferir el suport per a l'ensenyament del català a les universitats de fora del domini lingüístic per mitjà de la *Xarxa de lectorats de català*, que havia estat impulsada des de 1986 pel Departament d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, i la competència d'impulsar l'ensenyament de la llengua als casals catalans i balears, fins aleshores a càrrec de la Secretaria de Relacions Exteriors de la Generalitat de Catalunya i la direcció general de Relacions Exteriors del Govern Balear, respectivament.

ELS LECTORATS DE CATALÀ

La consolidació i l'extensió de l'ensenyament del català i de la literatura que s'hi expressa s'ha articulat fora del domini lingüístic a l'entorn de dos gran eixos: l'àmbit universitari, en què s'inscriu la *Xarxa de lectorats de català*, a més de les actuacions amb altres centres d'ensenyament superior, i l'àmbit no acadèmic, que comprèn els casals i centres catalans i balears i altres institucions que inclouen aquest ensenyament en la seva oferta docent.

En l'àmbit acadèmic, va semblar oportú de mantenir reunions amb els responsables acadèmics dels lectorats i amb la majoria dels seus titulars per conèixer de prop la situació que ocupa la llengua catalana en el pla d'estudis de les universitats, especialment en relació amb les altres llengües romàniques, i no menys important, la situació administrativa i laboral dels lectors i les lectores de català, amb l'objectiu d'anar traçant un panorama global de la realitat de l'ensenyament del català a l'exterior, tenint en compte les necessitats de cada universitat i les perspectives viables de millora en el seu conjunt. Aquest panorama global havia de tenir els fonaments en les informacions posades al dia sobre el conjunt d'universitats: des del nombre i la tipologia de les assignatures que s'hi impartien, a les hores de docència anual de cada lector i dels altres professors que s'hi vinculen, els nivells d'aprenentatge corresponents a les assignatures de llengua, el nombre d'alumnes —per universitats i per països— fins a les activitats de naturalesa complementària que organitza cada universitat. A partir de les primeres informacions, s'estudiaren els criteris en què s'havia basat —i es podia basar més endavant— la línia d'ajuts destinats a les universitats que es proposaven d'introduir estudis de llengua o de literatura catalanes o que volien consolidar-los, s'establiren els requisits que havien de complir i la documentació que havien d'aportar. El document *Ajuts a les universitats de fora del domini lingüístic per a l'ensenyament de la llengua i la literatura catalana*, redactat en català, castellà i anglès, sintetitzava aquests principis de base general.

De bon principi, l'IRL tenia la voluntat de reforçar —de manera ferma i al ritme que fos factible, malauradament més lent del que es desitjava— la creació i el manteniment de càtedres i estudis permanents. Així, ha ofert a les universitats suport econòmic en graus diversos, a més de l'assessorament i del material i recursos didàctics que permetien de contribuir a l'activitat docent. El setembre de 2002 prenia el relleu de la Generalitat de Catalunya en la coordinació de la *Xarxa de lectorats de català* que havia iniciat el camí el 1986 amb vuit universitats. En el curs acadèmic 2002-2003, l'IRL ha coordinat la Xarxa integrada per 85 universitats de 23 països i ha estudiat la viabilitat d'incorporar estudis de català en els plans d'estudis, almenys en qualitat d'assignatures optatives, en altres 22 universitats. Atesa la disponibilitat pressupostària i les característiques de cada centre acadèmic, s'arribà a acords específics amb 13 noves universitats que van permetre d'estendre la Xarxa per al curs 2003-2004 a 93 universitats de 27 països d'arreu del món:

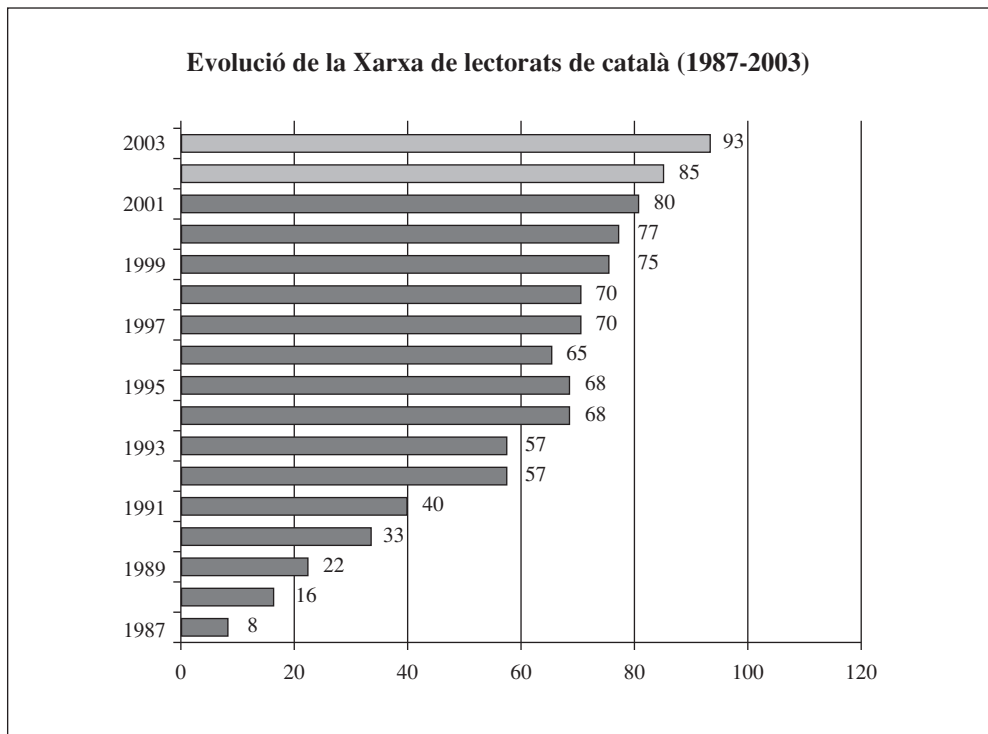
Universitat Christian-Albrechts (Alemanya)
 Universitat de Constança (Alemanya)
 Universitat Catòlica d'Eichstätt (Alemanya)
 Universitat de l'Aconcagua (Argentina)
 Glendon College. Universitat de York (Canadà)
 Universitat de l'Havana (Cuba)
 Universitat de Ljubljana (Eslovènia)
 Universitat de la Sorbonne-Nouvelle (Paris III) (França)
 Universitat de Catània (Itàlia)
 Universitat de Salern (Itàlia)
 Universitat Hassan II - Aïn Chock (Marroc)
 Universitat de Varsòvia (Polònia)
 Universitat Masaryk de Brno (República Txeca)

Per consolidar el compromís d'introduir, o de reforçar, l'ensenyament del català a l'àmbit acadèmic estranger, s'establiren convenis de cooperació amb 17 universitats: Hassan II (Marroc), l'Aconcagua (Argentina), l'Havana (Cuba), Masaryk de Brno (República Txeca), Provença (França), Ljubljana (Eslovènia) i Salern (Itàlia), etc. Destaca l'acord pres amb la Universitat Lliure de Berlín per ampliar l'oferta de català que s'hi impartia des de 1987, amb seminaris i cursos de literatura, de llengua i de cultura, a més d'altres activitats, i fer-hi accessible l'obtenció del Certificat de llengua i cultura catalanes (*Zertifikat für Katalanische Sprache und Kultur*) com a qualificació adicional. O l'acord per canviar l'estatus del lector de la Universitat de la Sorbona, Paris IV, per integrar-lo plenament en el cos docent, des del curs 2003-2004, amb l'objectiu de consolidar-hi els estudis de llengua catalana i per començar el projecte per a la informatització de la biblioteca de catalanística del *Centre d'Estudis Catalans de París*, adscrit en aquesta universitat, que disposa d'un fons d'aproximadament 15.000 volums. Paral·lelament, s'han emprès les converses amb d'altres universitats que han manifestat la voluntat d'introduir el català al currículum d'aprenentatge i s'han perfilat acords de cooperació amb les universitats

<i>Curs 2003-04</i>					
<i>Lectorats</i>		<i>Alumnes</i>	<i>Lectorats</i>		<i>Alumnes</i>
Alemanya	22	800	Hongria	2	99
Argentina	3	66	Irlanda	1	32
Austràlia	1	10	Israel	1	17
Àustria	1	34	Itàlia	10	303
Bèlgica	1	6	Marroc	1	306
Camerun	1	51	Mèxic	1	42
Canadà	1	25	Polònia	3	171
Cuba	1	11	Portugal	1	38
Eslovènia	1	20	Rep. Txeca	1	125
Estats Units	6	81	Romania	1	59
Finlàndia	1	15	Rússia	2	35
França	9	725	Suïssa	1	22
Gran Bretanya	18	687	Uruguai	1	75

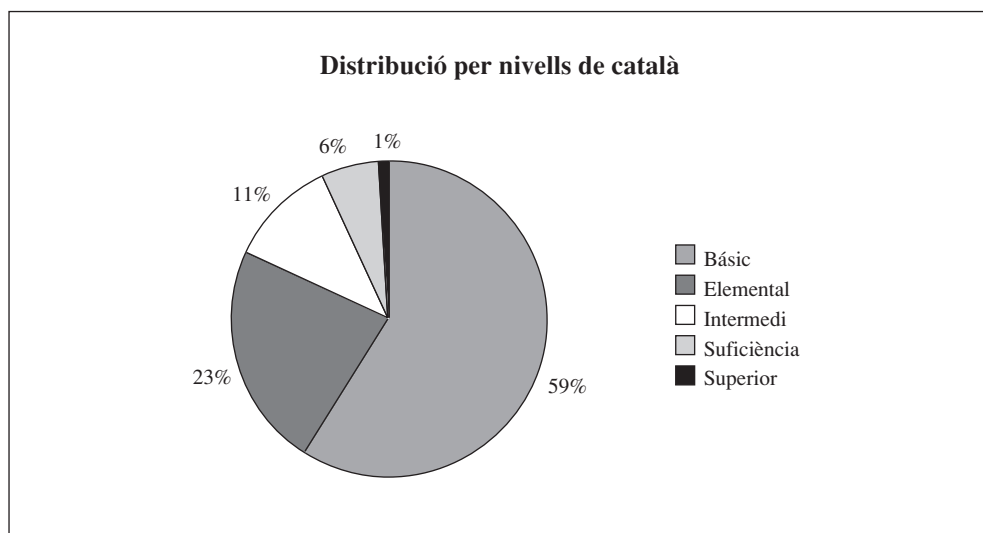
de Granada, Trier, Zàgreb, Viena, Catòlica de l'Equador, Chicago, Alta Bretanya II, Suor Orsola Benincasa de Nàpols, Guadalajara (Mèxic) o Olomouc (República Txeca), etc.

Per contribuir al manteniment dels lectorats adscrits a les universitats de l'exterior, s'ha organitzat el procés per a la concessió d'ajuts per al curs 2003-2004 a 91 universitats, per un import conjunt de 914.984, 68 €, alhora que s'ha realitzat el nomenament per part de l'IRL de 27 titulars dels lectorats i la renovació de la resta de lectors per a la continuïtat de la docència almenys per un curs acadèmic més. A banda dels 93 professors que han exercit de responsables acadèmics dels lectorats, el curs 2003-2004 han estat 80 els professors titulars de lectorats. Amb uns i altres, s'han traçat, i iniciat quan ha estat ja factible, les línies de millora de les situacions administratives i contractuals diverses, sovint difícils en alguns països, segons l'interès i la implicació de les universitats i dels mateixos responsables acadèmics. L'acció d'aquesta xarxa acadèmica ha revertit en aquest temps en aproximadament 6.000 alumnes (3.167 alumnes dels lectors), sobretot d'Alemanya amb 800 alumnes en 22 lectorats, França amb 700 en 9 lectorats, Gran Bretanya amb prop de 600 en altres 18; Marroc amb més de 300 al lectorat de Casablanca o Rússia als de Moscou i de Sant Petersburg.

El català consta als certificats d'estudis d'aquestes universitats, en general com a matèria optativa amb d'altres llengües romàniques que l'acompanyen, com l'italià, el portuguès o el gallec, en el marc de facultats, departaments, instituts o centres de naturalesa diversa —segons el país i la mateixa universitat— amb denominacions diferents: filologia romànica, filologia

iberoromànica, estudis hispànics, espanyol i portuguès, espanyol, italià i portuguès, estudis ibèrics i iberoamericans, llengües modernes, llengües estrangeres, llengües i literatures neolatines, lletres i ciències humanes, etc. Els lectors hi imparteixen una mitjana de 84% d'assignatures de llengua, majoritàriament de nivell bàsic, elemental i intermedi.

Convé destacar el creixement de la demanda d'aprenentatge de català en els centres de llengües modernes o estrangeres, especialment si s'acompanya de formació en cultura catalana, per part d'estudiants de disciplines no relacionades amb la Filologia sinó amb l'art, l'economia, el periodisme o l'arquitectura. Per aquesta raó, s'ha preparat la introducció d'estudis de llengua i cultura catalanes dins els plans d'estudis de la Universitat de Ciències Econòmiques i Empresariales de Viena dins el grup de matèries *Landeskunde* (Cultura i civilització) per oferir, a més de català, història, cultura, societat, economia i cultura empresarial a Catalunya. Així mateix, també ha augmentat la demanda de cursos intensius per a estudiants que pretenen continuar els estudis universitaris en terres de parla catalana o que volen reforçar l'aprenentatge pràctic de la llengua. Les assignatures que es poden cursar a les universitats estrangeres són de naturalesa diferent, els quatre primers nivells de coneixement de llengua catalana, català col·loquial i anàlisi del discurs, conversa, traducció, història de la música, estudis de textos literaris, literatura catalana medieval, prosa catalana del segle xx, introducció a la història de Catalunya, etc.

Sabem que les llengües que s'aprenen de manera acadèmica, formal i sistemàtica, sense que es pugui captar de manera espontània de l'entorn com s'adquireix una primera o una segona llengua, necessiten complementar-ne l'aprenentatge en escenaris que ofereixin l'exposició massiva a la llengua en contextos d'ús comunicatiu i experiencial. Per això, l'IRL ha organitzat amb el Govern d'Andorra el II i el III *Campus Universitari de la Llengua Catalana* celebrat a Mallorca i Andorra, i les *Jornades Internacionals de Llengua i Cultura Catalanes* a Gironella; a més d'atorgar beques que el 2003 han facilitat l'assistència de 15 estudiants de sis països (Hongria, Marroc, Polònia, República Txeca, Romania i Rússia) a cursos dins el

domini lingüístic. Els estudiants adquireixen una llengua de veritat si s'acosten a la comunitat que la parla, hi entren en contacte i hi viuen experiències col·lectives.

ALTRES UNIVERSITATS DE L'EXTERIOR

Més enllà de la política relacionada amb la *Xarxa de lectorats*, s'ha vertebrat la col·laboració amb altres 34 universitats, amb aproximadament 1.200 alumnes, que ofereixen estudis relacionats amb el català sense suport financer d'institucions catalanes o balears: a Alemanya (Augsburg, Bonn, Enlangen, Gotingen, Magúncia, Munic); Espanya (Granada, Madrid, Múrcia, Salamanca, Santiago, Saragossa, Vitoria); Estats Units (Camerun, Los Angeles, Michigan); França (Amiens, Bordeus, Cergy-Pontoise, Lió, Montpeller, París, Perpinyà, Rouen), Gran Bretanya (Cambridge, Kent); Itàlia (Càller, Roma), i a Mèxic, la República Txeca, Suècia, Suïssa i la Xina. Aquestes formen part, doncs, de les 127 universitats que ofereixen fora del domini lingüístic estudis relacionats amb la catalanística. En primera instància, l'Àrea de Llengua de l'IRL ha centrat l'actuació amb les universitats de la resta de l'Estat espanyol per establir-hi línies de col·laboració d'acord amb les necessitats de cadascuna i també amb els ritmes aplicables en cada cas, especialment amb les de Granada, Complutense de Madrid, Salamanca, Santiago, País Basc i Universitat Nacional d'Educació a Distància.

ELS ESTUDIANTS DE CATALÀ

La motivació dels estudiants que prenen el català com a opció d'estudi varia. Tots ells hi veuen avantatge o interès per al seu progrés personal, una utilitat que no ve donada per la demografia. L'aprenen perquè és la veu original d'una literatura i una cultura de prestigi, s'interessen pels aspectes culturals i històrics de Catalunya, tenen intenció de seguir programes d'intercanvi universitari i volen adquirir coneixements previs abans de desplaçar-se a les universitats de parla catalana. N'hi ha que volen establir-s'hi per motius laborals; que l'aprenen per interès purament filològic, per raons afectives, familiars o d'amistat, o simplement, pel desig de viatjar i de fer turisme. Per exemple, en el curs de nivell intermedi de català de la Universitat de Colònia coincidien una noia japonesa amb bon coneixement d'espanyol, un jove bilingüe alemany-espanyol i una noia de nacionalitat suïssa, que havia fet alguns cursos de català a la Universitat de Zuric anteriorment. Així, els estudiants s'acosten a la realitat catalana per raons diverses. Citem el cas, per exemple, de l'estudiant de la Universitat de Harvard als Estats Units, interessat per la història de la guerra civil espanyola, que realitza al departament de llengua i literatura romàniques en el seu darrer any de llicenciatura un estudi sobre els aspectes sociolingüístics de la llei de política lingüística, amb l'objectiu d'analitzar el nivell de relació i impacte que les decisions preses pel govern tenen sobre la ciutadania en general. O els estudiants d'art de la Universitat de Nàpols que volen llegir en català per als seus treballs de recerca.

LA LLENGUA, EXPRESSIÓ DE LA CULTURA QUE LI ÉS PRÒPIA

Tan important per a l'aprenentatge d'una llengua és la seva docència estricta com el coneixement de manifestacions culturals que s'hi relacionen, perquè és sabut que aquest coneixement afavoreix de manera natural que una llengua esdevingui de prestigi i aconseguixi crèdit i influència. Per això, els lectors i professors de llengua catalana miren de compaginar la docència amb l'organització d'activitats culturals ben diverses: conferències, seminaris i sessions d'història, literatura, política lingüística, cinema, exposicions, etc. Així, fan conèixer al seu entorn el valor del català, no només com a vehicle de comunicació i signe d'identitat, sinó també com a expressió d'una rica tradició literària que té vitalitat creativa. El presupost disponible en el primer any d'actuació de l'IRL en matèria de llengua ha permès només donar impuls en casos aïllats a l'organització de conferències i sessions d'història, literatura, música, cinema, exposicions, etc. que lectors i professors emprenen com a agents de promoció cultural per mostrar el català com a signe d'identitat i expressió d'una literatura i una cultura artística. Per exemple, el 2003 el departament de català de la Universitat de Nàpols ha realitzat seminaris en els quals el poeta Josep Piera va parlar del seu llibre de Ausiàs March; Rossend Arquès, de la Universitat Autònoma de Barcelona, va explicar la influència italiana dins de la literatura catalana; August Bover, de la Universitat de Barcelona, va tractar dels problemes de l'edició d'un text; i Josep Martos, de la Universitat d'Alacant, estudià Jaume Roig. La primera quinzena de maig de 2004, el lectorat de català de la Universitat de París III i el Centre d'Estudis Gallecs de la Universitat Paris III organitzaren conjuntament una setmana de cinema gallec i català a la Sorbonne Nouvelle, per fer conèixer al públic parisenc en general, i especialment als estudiants universitaris d'humanitats i de cinema, la creació cinematogràfica catalana actual i dels últims anys, les propostes temàtiques i els llenguatges fílmics.

La cultura catalana ha de ser un teló de fons; present sempre com a promotora eficaç de la llengua: les personalitats de la cultura, sobretot els escriptors, però també els creadors artístics en tots els vessants, reforcen els objectius d'aprenentatge més enllà de les classes de llengua. Fora del domini lingüístic encara pren més importància d'entrellaçar la llengua amb continguts culturals, polítics i històrics.

L'ENSENYAMENT NO UNIVERSITARI

En l'especificació dels objectius de llengua per als primers cinc anys, l'IRL no va deixar de banda l'ensenyament de català en l'entorn no-acadèmic, cabdal allà on les relacions històriques, culturals o comercials el propicien amb assessorament, programes didàctics i materials específics per nivells, adreçats a infants o sobre aspectes determinats de la llengua i la cultura catalanes; amb formació del professorat i atenció personalitzada als seus presidents i professors. S'ha impulsat de manera sistemàtica en una seixantena de centres i casals catalans i ballears —alguns de molt actius, com els de Madrid, Tolosa, Luxemburg, Rosario, Montevideo, Mèxic, Cuba, Buenos Aires o Mendoza. L'any 2003, vint-i-cinc d'aquestes entitats han rebut un ajut global de 110.000 euros —per a iniciatives en matèria de llengua. També la col·laboració amb alguns centres de l'Institut Cervantes (Londres, Berlín, Moscou, Bucarest o Burdeos, per exemple) i amb les Delegacions del Govern de la Generalitat de Madrid i del Marroc

s'ha orientat a incrementar o fer possible per primer cop la docència de català en aquests indrets. En aquesta última delegació, mentre ha estat en actiu, l'IRL ha organitzat, del mes de març a finals de juny del 2003, set cursos intensius de nivell bàsic a les ciutats d'Assilah, Casablanca, Settat i Sidi Yamani, seguits per gairebé dos-cents magrebins, i un nombre semblant ho feren el primer trimestre del 2004.

Hi ha ocasions en què les circumstàncies afavoreixen actuacions globals d'incidència en la llengua. La *VIII Trobada Cultural de Casals del Con Sud d'Amèrica* celebrada a Montevideo a mitjan juliol de 2003, ha estat un marc ideal per a presentar el *Programa d'ensenyament del català a l'exterior* i les actuacions de llengua de l'IRL als directius dels divuit casals que hi participaven, per poder mantenir una reunió de treball amb els professors de català i amb els responsables acadèmics de la Universitat de Montevideo, oferir un *Programa intensiu de formació* als onze professors dels casals del Con Sud, i organitzar-hi una convocatòria específica per a l'administració de proves de català, a la qual es van inscriure 109 persones procedents de vuit casals catalans d'Argentina, un de Paraguai, un de Xile i un d'Uruguai.

AVALUAR EL CONEIXEMENT DEL CATALÀ

Si l'IRL assumia l'ensenyament del català a l'exterior, podia esdevenir, com preveien els seus estatuts, l'organisme avaluador dels coneixements de català fora del domini lingüístic i convocar i administrar les proves que permeten mesurar el progrés en l'aprenentatge i l'obtenció dels certificats corresponents. El 6 de març de 2003 es publicava el *Decret del Govern de la Generalitat* pel qual se li atribuïa aquesta competència, li eren transferides les competències i funcions per a la promoció de l'ensenyament del català a l'estranger i se li adscriuïen els mitjans corresponents, fins aleshores gestionats per Política Lingüística. Així mateix, el 6 de juny el BOIB publicà l'*Ordre de les Illes Balears* per la qual es regulaven les funcions atribuïdes a l'IRL en relació a la promoció de l'ensenyament del català i l'avaluació i la certificació del seu coneixement com a segona llengua fora del domini lingüístic. La primera passa en fou l'elaboració d'una normativa per a les proves i després l'organització de les convocatòries de 2003 i 2004. Esmentem algunes xifres que orienten sobre l'interès de la certificació fora del domini: de les 22 localitats de vuit països en què es convocaren exàmens el 2002, es passà a 39 localitats en setze països el 2003, i a 47 en disset països el 2004, òbviament amb l'augment progressiu d'inscrits. Encara que majoritàriament els examinands corresponen a localitats de l'Estat espanyol on el català no és oficial (Granada, Madrid, Salamanca, Santiago de Compostella, Saragossa i Vitòria), destaquen l'alta proporció de presentats al Regne Unit, Itàlia i Mèxic. L'any 2003, de les 540 persones presentades (324 de nivell bàsic, 123 de nivell elemental, 58 d'intermedi, 31 de suficiència i 4 de superior), el 85% que han obtingut el resultat d'apte es distribueixen per nivells de la manera següent:

<i>Bàsic</i>	<i>Elemental</i>	<i>Intermedi</i>	<i>Suficiència</i>	<i>Superior</i>
85%	92%	88%	65%	25%

EL SUPORT A LES SOCIETATS DE CATALANÍSTICA A L'EXTERIOR

Sens dubte a l'hora d'organitzar la projecció exterior de la llengua calia preveure el suport a les societats de catalanística que, amb els col·loquis que organitzen i les revistes acadèmiques que generen, són un referent de prestigi, constitueixen un entorn favorable per a l'estudi del català, i fan sovint també de pont per a les traduccions d'obres catalanes a les llengües respectives. L'IRL ha contribuït a la publicació de la *Revue d'Études Catalanes*, referència per als estudis relacionats amb la catalanística a França, a la de les actes d'una secció del 18è *Col·loqui Germanocatalà*, organitzat pel Deutscher Katalanistenverband i el Deutscher Romanistenverband a Munic l'any 2001, a la del segon i tercer volums de les Actes del XII *Col·loqui Internacionals de Llengua i Literatura Catalanes* celebrat a París l'any 2000, que va ser organitzat per l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes i el Centre d'Estudis Catalans de la Sorbona. A més ha endegat accions per a la divulgació de l'obra *Momenti di Cultura Catalana in un Millennio*, que recull articles presentats al VII *Col·loqui de l'Associació Italiana d'Estudis Catalans* que va tenir lloc a Nàpols el maig de 2000. L'IRL ha participat al I *Col·loqui Europeu d'Estudis Catalans* celebrat a Montpeller l'octubre de 2002, organitzat conjuntament per l'Associació Germano-Catalana, l'Association Française des Catalanistes i pel departament de català de la Universitat de Montpeller; i ha contribuït a l'edició dels dos volums de les actes d'aquest Col·loqui. Ha participat també al 48è *Col·loqui Anual de l'Anglo-Catalan Society*, la degana de les entitats de catalanística, celebrat el novembre de 2002 a la Universitat de Gal·les (Cardiff); al 19è *Col·loqui Germano-Català* a primers de juny de 2003 pel Deutscher Katalanistenverband a la ciutat de Colònia amb el lema "Normes i identitats". En aquestes trobades d'estudiosos a l'estranger, s'han convocat reunions de coordinació dels responsables de llengua de l'IRL amb els titulars i responsables dels lectorats de català de les diferents universitats dels països en què han tingut lloc.

En la mateixa línia, l'IRL ha fet possible la participació l'octubre de 2003 del professor August Bover al cicle de conferències *El segle XIV a Sardenya*, organitzat per l'Arxiu de Tradicions de l'Alguer, centre de recerca especialitzat en l'estudi de la cultura catalana a Sardenya en el seu context historicoantropològic i filològic, amb la conferència *La literatura catalana del segle XIV*.

RECURSOS LINGÜÍSTICS I DIDÀCTICS

Els estudiants de llengües estrangeres han de comptar amb recursos lingüístics i didàctics que s'adaptin a les seves necessitats específiques. D'aquí, el projecte de realització d'un *Curs de català en línia*, elaborat arran del conveni amb el Departament de Cultura de Catalunya que li atorgava la titularitat del curs i li encarregava la seva realització. El 13 de maig de 2003 la Generalitat aprovà una aportació extraordinària de 2.660.000 euros —a l'IRL per a la seva posada en marxa i el 2 de maig el govern de les Illes Balears, a proposta de la conselleria d'Educació i Cultura, l'aportació de 296.800—. En la primera etapa, s'han realitzat sessions de treball i entrevistes amb diverses empreses interessades en el desenvolupament tecnològic i en el desenvolupament dels continguts audiovisuals i interactius del *Curs*, s'han perfilat els requeriments per a la seva implantació i s'ha preparat la convocatòria del concurs

públic per a la seva adjudicació. Gràcies a un acord amb el Consorci per a la Normalització Lingüística, l'IRL el 2003 encarregava l'elaboració de les unitats didàctiques corresponents dels dos primers nivells, alhora que s'acordaven els criteris generals del marc pedagògic i es decidia d'adaptar a l'entorn virtual d'aprenentatge les programacions del Consorci del nivell bàsic i elemental, fonamentades en el nou disseny del *Nivell lllindar de la llengua catalana* i en les indicacions del Consell d'Europa per a l'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de les llengües. A la primavera de 2004 eren a punt els continguts lingüístics de les unitats del *Primer* i del *Segon nivell*. Paral·lelament, es definiren altres projectes que havien de ser empresos més endavant com ara l'elaboració, actualització i difusió de gramàtiques catalanes en llengua estrangera adreçades als estudiosos, de gramàtiques d'àmplia divulgació per nivells; de diccionaris bilingües d'ampli format, la col·lecció d'obres literàries per a la lectura graduada per nivells o la col·lecció de materials especialitzats adreçats als docents, entre d'altres.

Amb la voluntat de dotar els centres d'ensenyament a l'exterior, l'IRL ha constituït un fons de llengua de prop de 5.000 volums format per mètodes per a l'aprenentatge, lectures graduades, gramàtiques, diccionaris, diccionaris bilingües, terminològics, obres de referència per a l'estudi de la llengua, la història i la literatura catalanes, revistes de les societats de catalanística i materials audiovisuals. Complementàriament s'han mantingut subscripcions setmanals al diari *Avui* i al setmanari *El Temps* per a 25 universitats. A banda de les adquisicions, s'ha pogut ampliar la dotació bibliogràfica dels centres d'aprenentatge a l'exterior gràcies a acords subscrits amb l'Editorial Ariel, que ha cedit 2.900 exemplars de 18 títols de lingüística, literatura, filosofia i història; amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat que ha cedit 3.315 exemplars d'una selecció de 52 títols que inclouen miscel·lànies i obres d'homenatge a figures destacades de la catalanística; entre d'altres. També s'ha comptat amb exemplars procedents del departament de Turisme, Benestar Social i Cultura de la Generalitat de Catalunya; del Govern de les Illes Balears i del Govern d'Andorra, i d'altres entitats i editorials. S'ha ofert als centres d'aprenentatge un fons d'audiovisuals de més 200 volums en préstec.

Amb l'objectiu d'afavorir la trobada de professors del català com a llengua estrangera i de contribuir a la seva formació amb el coneixement dels recursos lingüístics i didàctics que són al seu abast, l'IRL ha organitzat, en col·laboració amb el Departament de Cultura de la Generalitat, les *XVI Jornades internacionals per a professors de català*, celebrades a Barcelona el juliol de 2002, en què participaren professors de quaranta universitats d'arreu del món. A les *XVII Jornades internacionals per a professors de català*, organitzades per l'Àrea de Llengua de l'Institut Ramon Llull, celebrades al Monestir de Sant Cugat el juliol de 2003, assistiren prop d'un centenar de persones, seixanta de les quals eren d'universitats, centres i organismes de l'estat espanyol, i la resta procedien d'altres onze països europeus. S'hi celebraren conferències, debats, sessions de formació i activitats culturals complementàries amb la participació de professors com Joan Sabaté, Sebastià Bonet, Joan Veny, Josep M. Terricabras, entre d'altres. S'hi celebraren dues taules rodones. Una sobre la promoció exterior de les llengües, amb representants de l'Institut Cervantes, la Xunta de Galícia, el Goethe-Institut, l'Instituto Camões i el British Council; i una altra sobre l'ensenyament de la llengua catalana a l'exterior, amb representants de les societats de catalanística d'Itàlia, França, Alemanya, Gran Bretanya i Nord-Amèrica. El professor Antoni M. Badia i Margarit hi pronuncià la conferència *Acció i passió del lector de català* en l'acte de cloenda.

PRESÈNCIA DEL CATALÀ A L'EXTERIOR

Perquè sigui valorada una llengua, primer ha de ser coneguda. Aquesta és la finalitat que dóna sentit a la presència activa de l'IRL a les fires internacionals centrades en l'ensenyament de llengües de París, Berlín i Madrid, amb estands i exposicions de material didàctic, classes d'iniciació al català i sessions i conferències sobre la seva història i situació. Presència amb protagonisme especial per al català, com a llengua convidada entre la quinzena de llengües que van ser a l'edició decimosèptima de 2004 de la Fira Expolingua de Madrid, que va rebre més 12.000 visitants, un 25% més d'afluència diària respecte a l'any anterior. Des dels dos grans espais del recinte firal es donà a conèixer l'IRL, es lliuraren publicacions i materials de divulgació, es mostraren aspectes diversos de la llengua i la cultura catalanes: literatura d'autors catalans i balears, produccions audiovisuals de música, teatre, pintura i dansa, aplicacions tecnològiques desenvolupades en o per al català (traducció automàtica, correctors ortogràfics, etc.). I, complementàriament, s'hi oferí el *Curs sobre la llengua catalana*, amb ponències i taules rodones sobre continguts relatius a la llengua, la història, la política i la cultura dels territoris de parla catalana a càrrec d'especialistes de reconegut prestigi com Miquel Siguan, Joan Martí i Castell, Salvador Cardús, Jaume Vernet, David Jou, Germà Colón i Carme Riera. Arran de la presència de l'IRL a Madrid, es doblà el nombre d'inscrits a les proves de català de Madrid de la convocatòria següent.

Amb l'objectiu de donar a conèixer informacions diverses sobre la llengua catalana dins el domini, les opcions del seu aprenentatge a l'exterior, les proves de coneixements de llengua i els recursos lingüístics en línia de què disposa, en el primer any i mig de l'IRL s'han dissenyat i editat deu plafons informatius sobre la llengua catalana i sobre el seu ensenyament a l'exterior, específicament per als estands de les fires. També s'han preparat i editat materials de divulgació i promoció com:

El catalán, lengua de once millones de europeos. ¿Quieres aprenderlo? (castellà, francès)
 Invitaciones a la clase de català (francès, alemany, castellà)
 Recursos lingüístics en línia per a la llengua catalana
 Certificats de llengua catalana
 El català, llengua d'Europa (tríptic bilingüe català-italià/ català-francès)

Finalment, per fer d'altaveu dels estudiosos i de les institucions estrangeres que comparteixen amb l'Institut la voluntat de promoure la llengua i la cultura catalanes, s'ha convocat, conjuntament amb la Fundació Congrés de Cultura Catalana, el *XIV Premi Internacional Ramon Llull*, el 2003 concedit a Giuseppe Tavani per la seva contribució a la catalanística a Itàlia.

En conclusió, l'Àrea de Llengua de l'IRL, els professors i gairebé dues-centes organitzacions estrenaven el setembre de 2002 un nou model d'organització per oferir conjuntament a prop de 9.000 estudiants el català com a opció d'aprenentatge fora del seu àmbit d'ús. Les accions envers l'ensenyament a l'exterior, l'elaboració de mètodes i recursos per als alumnes de fora i per facilitar-ne l'aprenentatge a distància, la raó simbòlica de disposar per primer cop d'un únic organisme avaluador que expedeix els certificats de català fora del domini amb idèntica validesa i eficàcia que els de la Generalitat i els del Govern de les Illes Balears, el suport als catalanòfils d'arreu del món i els programes de difusió de la llengua i de difusió cultural, especialment la traducció d'obres escrites originalment en llengua catalana, etc., han de tenir continuïtat i s'han d'abordar nous camins per fer conèixer al món la vitalitat de la llengua catalana i la de la cultura que s'ha fet i es fa en aquesta llengua, per mantenir l'espai que ens correspon a la cultura europea i universal i tenir-hi carta de permanència.